

I copiosament des dels segles XII-XIII: 1297: «--- prioratus Sti. Laurentii de *Marunys* --- S.L. de *Marunys* ---» en la carta de població de la vila atorgada per Ramon Folch de Cardona (orig. perdut, però segons còpies de 1536 i 1320), p.p. Font i Rius (*C.d.P.* 5 354, p.521.8 ss.); 1319: «St. Yulià de *Balsebra* --- St. Laurencs de *Marunys* --- mas de *Teirabecs* --- St. *Laurencs de Marunys*» (publ. en el *Cart. de Tavèrnoles* p.58 amb data 1019, però ha de ser err. per 1319); 1327: S.L. de *Marunys* (SerraV., *Pinós i 10 Mtpl.* III, 271); 1368: Sant Lorenç de *Marunys* (SerraV., *Pinós i Mtpl.* I, 185).

En fi, varia la -a- 1371: St. Llorenç de *Merunys* (id.ib. vol. III, 363); 1515: Sant Lorenç de *Morulls* en el cens de Carles v (Pau Vila, *BDEC* XLVII, 7, on es veuran notícies sobre el nom *pitèu*); 1553: «Salvator Sala ville Sti. Laurentii de *Morulls*» (Baraut, monogr. d'*El Miracle*, p.18), 1711: «villa Sti. Laur. de *Morunys*» (SerraV., o.c. III, p.271); S. XVIII Mon. Beati S.L. de *Morunys*, en un catàleg local de docs. del qual dóna 20 extrets Font i Rius (p.659).

En conclusió també en aquest determinatiu es nota que la forma antiga és *Marunys* amb *a*, constant en les 13 mencions medievals (*Merunys* de 1371 és grafia equivalent), des del S.X, i la forma moderna (as- 25 similada en *mo-*) no hi apareix fins a 1515. Encara ara, a Cardona l'any 1920, li digueren a Casac. St.Ll. de *marunys* (si bé «poc usat» en lloc de *pitèus*).

Com hem vist al començament, *maruny* (var. 30 *maronyo*, *-unyó*) era mot amplament estès en toponímia, amb tot l'aire d'haver estat un nom comú, en ús més o menys apel·latiu. Se'n formaren diversos derivats.

Femení, potser col·lectiu o augmentatiu. *Maru<n>ya* en el mateix capbreu d'Argelers, de 1292 35 (*Cerca*, 1959, 38) i allí es comprova avui com nom d'una pda. de camps al SO. de la vila (ib. p.41). *Les marunyes* a Cerdanya, pda. entre Feners i Brangolí, te. d'Enveig (XXIII, 71); si bé l'inf. de Brangolí ho pronuncià amb l'assimilació: Font de *lez murunyes* 40 (XXIII, 75). I en un poble ben allunyat, a Porta (9 k., al cap de la vall de Querol), altra pda. *Les Marunyes* (XXIII, 77).

El col·le. *Les Marunyedes*, també existeix, amb el típic sufix col·lectiu *-eda*: es tracta precisament d'una pda. 45 rústica del te. de St. Llorenç de M. (XXXVIII, 57.17), on ja va cridar l'atenció a Serra Vilaró (*Pinós M.*, III, 271).

El dim. *Marunyol* el tenim documentat des de molt antic, a Urgell: «ipso *Maruniolo*» com afr. de Llorenç de Montgai i de Santa Linya (uns 10 k. al N. de 50 Balaguer) en un doc. de 1085 (lleg. a l'Arx. de Sols.). I un nom igual figura en una descr. de límits de l'antiga Marca de Berga, escrita a fi del S. XI: «term. de ipsa Marca Bergitani: ipsa Ferraria in Sponna, vadit ad ipsa Benna, ed ad ipso *Maruniolo* de Spinalbosa ---»; 55 acabant: «contra Tàrrega, Fazrogad, Spigols, Sadaó

---» (*Li.Fe.Ma.* II, 210.1): no es deu identificar amb el *Marunyol* de Santa Linya, perquè sembla tractarse de l'avenç dels cerdans i berguedans fins a la Ribera del Riu Bragós i el Ció (v. art. *Guspí*); i els noms coneguts amb què acaba l'enumeració són al S. d'això, i bastant lluny al SE. de Balaguer.

El més abundós és el derivat *Marunyós*, *-osa* (en part alterat en *-anyós* o *-inyós*). A Cerdanya *InuLC* va registrar *Marunyosa* en un doc. medieval relatiu a Er (o sigui uns 10 k. E. d'Enveig). A l'alta Ribagorça *Maronyosa* o *-unyosa*: «terra in Valle Apricha --- ad illa *Marongosa*» c. l'a. 1043; i en un altre de la mateixa data: «terra --- ad Ipsa *Marungosa*»: són, doncs, a Vallabriga de l'alt Isàvena (MDuque, *Docs. de Ovarra*, 123.3, 121.5).

Les maranyózes, pda. de Nerill (XIX, 136). *La Maranyosa* nom d'un barranc a Celles, te. Pont de Suert (XIX, 161). *Las Mariyosas* sota el Turbó, te. Cercuran (a la boga entre El Vedadet i Sant Antoni, XLVII, 82), i també registrat a Les Viles del T. (XIX, 80). *La Marinosà* a l'O. de Llugarres (ja en domini arag.) aldea te. Puebla de Fantova, que ja trobo doc. l'a. 1253: «honore de *La Marinosa*» (M. Duque, *Ovarra*, 178.21) si bé amb grafia imperfecta *n* per *y*. És també el que hem de suposar en *Spill* de Castellbò a. 1518: *La Marinosa* te. Llessui (P^o 117r), i *La Marinosa d'En Vidal* en el Cpbr. de la vall d'Àssua de 1645 (P^o 4); i si bé el pare Llorens va llegir *Marutosa* en un doc. de 1001 de l'arx. de Solsona (relatiu a Canalda i Isanta) suposo que en realitat devia ser *Maru<n>iosa* o *Marñyosa*.

En fi també el masculí *Mariyós* veinat agre. a Lasquarri (XIX, p.13).

Tot plegat, *marunysi* derivats, presenten una àrea ben coherent, pirinenca occid.: sobretot Cardener, Ribg. i Alt Pallars (arribant fins a Canalda, de l'alt Cardener, ja prop de St. Llorenç de Morunys).

Més al sud es va esvanint, però hi ha *Maranyosa*, vella pda. del te. de Lleida (que Lladonosa cita entre l'Almudí Vell i el carrer Gairoles). A Belianes *Marinova* (pda. anotada per Mn. Segura, *Misc.Folkl.* 150), on deu haver-hi caiguda de la *-s-*, i *-v-* antihiàtica, cf. *Pedrucella* altra pda. en aquesta llista. I fins i tot en el te. de Valls: Masia *Marinyosa* (XLVI, 1.22).

El comú denominador en tot això és *Maruny-* o *Marony-*, nom de paratges rústics, muntanyosos i sovint rocosos. La vocal de la primera síl·laba és *a* en totes les formes antigues del determ. de St. Llorenç i de tots els altres llocs: en aquest és general, no sols en les mencions medievals, sinó fins avui en totes les formes vulgars.

La fita extrema Sud és ja dins la zona de substrat mossàrab o morisc: en un vell capbreu datat de 1204, de la baronia d'Entença (que ocupava els vessants des de Tivissa a Móra d'Ebre): «alius campus *al Marung* et alius campus qui vocatur *Rogals* et campus